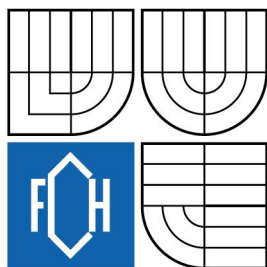

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA CHEMICKÁ
ÚSTAV CHEMIE A TECHNOLOGIE OCHRANY
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

FACULTY OF CHEMISTRY
INSTITUTE OF CHEMISTRY AND TECHNOLOGY OF ENVIROMENTAL
PROTECTION

PŘÍPRAVA PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA PREPAREDNESS OF TEACHERS IN THE AREA OF POPULATION PROTECTION

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

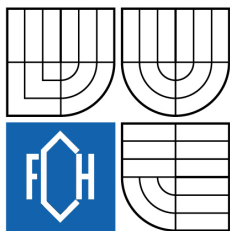
LUCIE ZDRAŽILOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

KPT. BC. ANTONÍN KREMLIČKA

BRNO 2010

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta chemická
Purkyňova 464/118, 61200 Brno 12

Zadání bakalářské práce

Číslo bakalářské práce:	FCH-BAK0527/2009	Akademický rok: 2009/2010
Ústav:	Ústav chemie a technologie ochrany životního prostředí	
Student(ka):	Lucie Zdražilová	
Studijní program:	Ochrana obyvatelstva (B2825)	
Studijní obor:	Krizové řízení a ochrana obyvatelstva (2804R002)	
Vedoucí bakalářské práce:	kpt. Bc. Antonín Kremlička	
Konzultanti bakalářské práce:	Ing. Otakar Jiří Mika, CSc. mjr. Mgr. Miroslav Menšík	

Název bakalářské práce:

Příprava pedagogických pracovníků v oblasti ochrany obyvatelstva

Zadání bakalářské práce:

Zpracovat odborné pojednání na stanovené téma, kde uvést své vlastní závěry, hodnocení a konkrétní náměty (argumentačně podložené) na zlepšení současného stavu ve zkoumané oblasti.

Termín odevzdání bakalářské práce: 28.5.2010

Bakalářská práce se odevzdává ve třech exemplářích na sekretariát ústavu a v elektronické formě vedoucímu bakalářské práce. Toto zadání je přílohou bakalářské práce.

Lucie Zdražilová
Student(ka)

kpt. Bc. Antonín Kremlička
Vedoucí práce

doc. Ing. Josef Čáslavský, CSc.
Ředitel ústavu

V Brně, dne 1.12.2009

prof. Ing. Jaromír Havlica, DrSc.
Děkan fakulty

ABSTRAKT

Tématem mé bakalářské práce je příprava pedagogických pracovníků v oblasti ochrany obyvatelstva. Protože lidé jsou čím dál častěji vystavováni mimořádným událostem je důležité, aby věděli jak se mají v těchto případech chovat. Pouze vzdělaný občan dokáže pomoci minimalizovat následky. Důležité je začít vzdělávat děti a mládež už na základních, středních i vysokých školách. A proto potřebujeme dobře vzdělané a informované pedagogy. V první části práce jsme se zabývala charakterizací ochrany obyvatelstva a její historii v našich podmínkách. Dále jsem popsala legislativní vymezení této problematiky. V další části jsem popsala jednotlivé organizace, které poskytují další vzdělání pro pedagogy. V konečné části jsem se věnovala současnému stavu vzdělávání, jeho zhodnocení a také budoucímu vývoji.

ABSTRACT

Theme of my bachelor's thesis is Preparedness of Teachers in the Area of Population Protection. Because people are more often exposed of emergency cases is important to know how to behave in these incidents. Only well educated citizen will able to minimize consequences. It is important to start to educate children on primary school, high school and university. That is why we need well educated and well informed pedagogues. In first part I delt with characterization of civil protection and with history in our country. After that I descripted the legislature of those problems. In next part I decribed individual organization which provide training for pedagogues. In the last part I dedicated and rewiewed about the current situation and about future development.

KLÍČOVÁ SLOVA

ochrana obyvatelstva, vzdělávání, pedagog, vzdělávací organizace

KEYWORDS

protection population, education, teacher, educational organization

ZDRAŽILOVÁ, L. *Příprava pedagogických pracovníků v oblasti ochrany obyvatelstva*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická, 2010. 53 s. Vedoucí bakalářské práce kpt. Bc. Antonín Kremlička.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že všechny použité literární zdroje jsem správně a úplně citovala. Bakalářská práce je z hlediska obsahu majetkem Fakulty chemické VUT v Brně a může být využita ke komerčním účelům jen se souhlasem vedoucího bakalářské práce a děkana FCH VUT.

.....
podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu práce kpt. Bc. Antonínu Kremličkovi za vstřícné jednání, odborné vedení, konzultace a poskytnutí materiálů.

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	OCHRANA OBYVATELSTVA	8
2.1	Mimořádné události a krizové situace	8
2.2	Varování a vyrozumění	8
2.3	Evakuace	8
2.4	Ukrytí	9
2.5	Individuální a kolektivní ochrana	9
2.6	Nouzové přežití obyvatelstva	10
3	STRUČNÁ HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA	11
3.1	Období 1935-1938 Civilní protiletecká ochrana	11
3.2	Období 1945-1951 Ochrana obyvatelstva před vzdušným napadením	11
3.3	Období 1951-1957 Civilní obrana	12
3.4	Období 1958-1975	12
3.5	Období 1976-1989	12
3.6	Období po roce 1989	13
3.7	Hasičský záchranný sbor České republiky	14
4	LEGISLATIVA	15
4.1	Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému	15
4.2	Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení	15
4.3	Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících	15
4.4	Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 4. března 2003 a Dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy	15
4.5	Usnesení Bezpečnostní rady státu č. 32 ze dne 3. července 2007	16
4.6	Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020	16
4.7	Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení	16
4.8	Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků	16
5	SOUČASNÝ STAV VZDĚLÁVÁNÍ	17
6	ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM PEDAGOGŮ	20
6.1	Centrum celoživotního vzdělávání	20
6.2	Výzkumný ústav pedagogický	20
6.3	Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč	21
6.4	Národní institut pro další vzdělávání	21
6.5	Příprava pracovníků české školní inspekce	21
6.6	Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje	22
7	VÝZNAM VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ	23
7.1	Historie vzdělávání	23
7.2	Výuka ve školách	23
7.3	Metodické pomůcky	24
8	ETAPY PŘÍPRAVY BUDOUCÍCH UČITELŮ	26
8.1	1. Etapa	26
8.1.1	Pilotní studie	26
8.2	2. Etapa	26
8.3	3. Etapa – 2. seminář	26

8.4	Rychlá šetření 2009.....	27
9	VZDĚLÁVACÍ PROGRAM „OCHRANA OBYVATELSTVA – VÝUKA V PODMÍNKÁCH ZŠ a SŠ“	29
9.1	Význam výuky ochrany obyvatelstva na školách, legislativní ukotvení	29
9.2	Výuka tématu mimořádná událost (krizová situace) a její typy	30
9.3	Výuka tématu havárie s únikem nebezpečných látek a radiační havárie	30
9.4	Výuka tématu základní opatření ochrany obyvatelstva	30
9.5	Výuka tématu protipovodňová ochrana	31
10	SHRNUTÍ DOSAVADNÍ PŘIPRAVENOSTI PEDAGOGŮ.....	32
11	JAK DÁL V PŘÍPRAVĚ PEDAGOGŮ – MOŽNÁ OPATŘENÍ.....	34
12	ZÁVĚR	35
13	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	36
14	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	39
15	SEZNAM PŘÍLOH	40

1 ÚVOD

Dnešní společnost je čím dál častěji vystavena působení mimořádných událostí, které mohou způsobit velké škody jak na majetku, tak i na zdraví a životech lidí. Odstraňování následků mimořádných událostí stojí mnoho sil i prostředků. Pro minimalizaci těchto následků je důležité, aby společnost věděla jak se zachovat a jak reagovat na mimořádné události.

V minulosti se společnost k problému ochrany člověka stavěla pozitivně pouze v oblasti válečných konfliktů, protože pohromy byly brány jako nadpřirozené věci a jako trest za jednání lidí.

V roce 1937 byla v ČSR zavedena branná výchova a obyvatelstvo bylo už od dětství připravováno. Doplnující součástí branné výchovy byly praktické nácviky v rámci branných dnů a jiných akcí, využívaných pro podporu vzdělávání. Většinou však snaha o zvýšení připravenosti obyvatelstva vyšla na prázdno. Jedním z hlavních důvodů bylo, že přednášející nebyli dostatečně vzdělaní v oblasti ochrany obyvatelstva. Zrušením zákona č. 73 Sb., ze dne 27. června 1973 o branné výchově [29], který ve znění zákona č. 17 Sb., ze dne 11. března 1976 platil až do roku 1991, byla ukončena výuka branné výchovy na školách všech stupňů, včetně studia oboru branná výchova na pedagogických fakultách.

Až po povodních v roce 1997 se naplno ukázalo, že zrušení branné výchovy nebyl dobrý krok. Začal se klást větší důraz na připravenost a vzdělávání pedagogů, začaly se zakládat instituce pro další vzdělávání, pořádaly se kurzy a semináře k dané problematice. Zvýšená kvalita znalostí pedagogů se začala odrážet také v kvalitě vzdělávání jejich žáků i ve způsobu jejich výuky. Cílem vzdělávání pedagogů je dosáhnout jejich adekvátních reakcí v případě vzniku mimořádné události a přijetí optimálních opatření k ochraně zdraví a životů svěřených žáků (studentů) a v neposlední řadě zvládnout v rámci výuky předání získaných informací v dané oblasti.

Významným krokem bylo zavedení výuky tématu ochrany člověka za mimořádných situací na základních a středních školách od roku 1999.

2 OCHRANA OBYVATELSTVA

Ochrana obyvatelstva je soubor činností a postupů věcně příslušných orgánů, dalších subjektů i jednotlivých občanů směřujících k minimalizaci dopadů mimořádných událostí na životy a zdraví obyvatelstva, majetek a životní prostředí. Tyto činnosti a postupy nejsou pojímány izolovaně, ale jako součást havarijního, krizového a obranného plánování. [25]

Ochrana obyvatelstva není zaměřena jen na ochranu obyvatelstva za válečného stavu, ale i na další rizika, jakými jsou například provozní havárie a živelní pohromy, epidemie a ekologická nebezpečí, klimatické změny, úbytek pitné vody a jiná ohrožení, z nichž v dnešní době nejdiskutovanější je terorismus.

Ochranou obyvatelstva se také rozumí plnění úkolů civilní ochrany, zejména:

- varování a vyrozumění;
- evakuace;
- ukrytí;
- individuální a kolektivní ochrana;
- nouzové přežití obyvatelstva ;
- další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku. [27]

2.1 Mimořádné události a krizové situace

V posledních desetiletích jsou lidé stále častěji ohrožováni v důsledku tzv. mimořádných událostí. Za mimořádnou událost považujeme nenadálý, částečně nebo zcela neovládaný, časově a prostorově ohraničený děj, který vznikl v souvislosti s provozem technických zařízení, působením živelních pohrom, havárií, neopatrným zacházením s nebezpečnými látkami, epidemiemi nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy a zdraví lidí, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí. [8]

Krizová situace je mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav, stav ohrožení státu nebo stav válečný (tj. “krizové stavy”). Jedná se o takové stavy, kdy hrozící nebezpečí nelze odvrátit nebo způsobené škody odstranit běžnou činností správních orgánů a složek IZS. [5]

2.2 Varování a vyrozumění

Varování je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé mimořádné události, vyžadující realizaci na ochranu obyvatelstva. [3]

Vyrozumění je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání informací o hrozící nebo již vzniklé mimořádné události složkám IZS, orgánům územní samosprávy a státní správy, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám podle havarijních nebo krizových plánů. [3]

2.3 Evakuace

Evakuace je jedním z nejúčinnějších opatření, která se používají při ochraně obyvatelstva před případnými následky mimořádných situací.

Evakuace je soubor opatření k přemístění osob, hospodářského zvířectva a věcných prostředků z ohroženého prostoru na jiné bezpečné místo. [5]

Provádí se:

- do míst, kde je zajištěno náhradní ubytování a stravování, pro zvířata ustájení a pro věci prostory k uskladnění;
- na základě předpokladu dlouhodobého či zásadního zhoršení životních podmínek. [27]

2.4 Ukrytí

Ukrytím rozumíme využití úkrytů civilní ochrany a jiných vhodných prostor, které se stavebními a jinými doplňkovými úpravami přizpůsobují k ochraně obyvatelstva. K tomuto účelu se využívají :

- stálé úkryty
- improvizované úkryty

Stálé úkryty – jsou vybudované ochranné stavby k ukrytí obyvatelstva zejména za válečného stavu. V současném období je na území ČR přes 5000 stálých úkrytů. Využití stálých úkrytů k ochraně obyvatelstva při nevojenských ohroženích je z hlediska jejich nerovnoměrného rozmístění a malého počtu úkrytových míst velmi problematické, a proto se doporučuje k ochraně osob, např. před toxickými účinky nebezpečných látek, využívat přirozené ochranné vlastnosti staveb, tzv. improvizované úkryty. [5]

Improvizované úkryty – jsou suterénny a jiné vhodné prostory obytných domů, provozních a výrobních objektů. IÚ se budují k ochraně obyvatelstva před účinky světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem a proti účinkům zbraní hromadného ničení v případě nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu a v době válečného stavu v místech, kde nelze k ochraně obyvatelstva využít stálých úkrytů. Jedná se zpravidla o místnosti a prostory na odvrácené straně zdroje nebezpečí, utěsněné proti pronikání těchto látek a nad úroveň terénu, neboť řada látek je těžší než vzduch. Ochranný prostor má být zvolen v blízkosti místa pobytu osob, které jej musí v případě ohrožení včas dosáhnout. [5]

2.5 Individuální a kolektivní ochrana

K individuální ochraně obyvatelstva před účinky nebezpečných škodlivin při mimořádných událostech se využívají prostředky improvizované ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla. [27]

Prostředky improvizované ochrany jsou jednoduché pomůcky, které si občané připravují sami z dostupných prostředků, a které omezeným způsobem nahrazují prostředky individuální ochrany.

Základním způsobem této ochrany je využití vhodných oděvních součástí, které jsou k dispozici v každé domácnosti. Je však potřebné dodržovat tyto zásady [28]:

- celý povrch těla musí být zakryt, žádné místo nesmí zůstat nepokryté
- všechny ochranné prostředky je nutno co nejlépe utěsnit
- k dosažení vyšších ochranných účinků kombinovat více ochranných prostředků nebo použít oděvu v několika vrstvách

Kolektivní ochrana je společná ochrana obyvatelstva proti účinkům a následkům ozbrojených konfliktů, velkých provozních havárií a živelních pohrom za účelem snížení zdravotních ztrát a úmrtí obyvatelstva. Pro naprostou většinu obyvatelstva však kolektivní ochrana, kromě využití krytového fondu, bude řešena improvizovaným ukrytím.

2.6 Nouzové přežití obyvatelstva

Nouzové přežití obyvatelstva je součástí hlavních opatření ochrany obyvatelstva při krizových situacích, kterými jsou zejména živelní pohromy, technologické havárie, epidemie, bojová činnost apod. Zpravidla by mu předcházela dlouhodobá evakuace obyvatelstva z ohrožených prostorů. V případě vzniku specifických krizí (nedostatek potravin, rozsáhlé ohrožení zdraví lidí, zdravotní ohrožení zvířat, znečištění zdrojů pitné vody, půdy apod.) by opatření nouzového přežití mohla být plněna i bez provedení evakuace. Vytvoření předpokladů ke splnění úkolů nouzového přežití obyvatelstva se dosahuje realizací systému opatření, přijatých a zabezpečených před vznikem krizové situace nebo i v jejím průběhu. Cílem je zabezpečit zachování zdraví, života a životních potřeb postižených občanů i plnění jejich zákonných povinností za mimořádných situací. Realizace opatření nouzového přežití bude ukončena návratem postiženého obyvatelstva do původních míst ubytování s obnovením funkce infrastruktury v nich případně jeho přesídlením do nových míst ubytování. [26]

3 STRUČNÁ HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA

Je samozřejmostí, že se v historii ochrany obyvatelstva více uplatňovala ochrana před válečnými konflikty. Lidstvo mělo tendenci připisovat živelné pohromy nadpřirozeným silám a chápat je jako variantu trestu za činy jednotlivců. Z tohoto důvodu byla snaha o přípravu na takovéto události chápána v lepším případě za zbytečnou v tom horším jako pokus protivení se osudu. První velký zlom v tomto chápání znamenaly až celosvětové válečné konflikty a rozvoj letectví. Počátky v Českých zemích jsou založeny na soukromých organizacích, dobrovolných spolcích a sportovních sdruženích. Díky tomu se celý systém kolektivní ochrany rozvíjel spolu se systémem ochrany individuální. Za vzor byl v našich podmínkách použit francouzský systém stanovený tzv. Lavalovou instrukcí pro pasivní ochranu. Velmi brzy se přišlo na to, že budování systému kolektivní ochrany nelze omezovat pouze na technickou ochranu, ale že podstatnou část tohoto systému tvoří organizační složka. Z tohoto důvodu byla zařazena oblast ochrany obyvatelstva před leteckými útoky pod působnost Ministerstva vnitra. [3]

3.1 Období 1935-1938 Civilní protiletecká ochrana

Přijetím zákona č. 82 o ochraně a obraně proti leteckým útokům dne 11. dubna 1935 v ČSR bylo do značné míry ovlivněno řadou vnitřních i zahraničně-politických faktorů.

Zákon č. 82/1935 Sb. úzce souvisel v oblasti výcviku příslušníků jednotek a přípravy obyvatelstva k plnění úkolů v rámci protiletecké ochrany se zákonem č. 184 Sb. ze dne 1. července 1937 o branné výchově. Tímto zákonem byl vedle zákona o obraně státu položen jeden ze základních pilířů obrany našeho státu.[2]

Výcvik byl prováděn v tzv. střediscích branné výchovy úředními činiteli branné výchovy za spolupráce subjektů nejrůznější právní povahy, zejména tehdejšího Československého červeného kříže, hasičských, samaritánských a jiných organizací a spolků. Příprava obyvatelstva k tzv. pasivní ochraně byla zaměřena především na získání základních informací o možné vlastní ochraně před leteckými útoky v případě války. Činnost směřující k vlastní ochraně byla z hlediska časového obecně rozdělována do tří situací, a to v době míru, po vyhlášení leteckého poplachu a po vyhlášení jeho konce. [1]

3.2 Období 1945-1951 Ochrana obyvatelstva před vzdušným napadením

Zabezpečování opatření, souvisejících s ochranou obyvatelstva před vzdušným napadením v prvních poválečných letech, plně vycházelo z tehdejšího stavu a vývoje zahraničně-politické situace a mezinárodního postavení Československa. Osvobozená Československá republika měla vyhlídky na dlouhodobý mírový vývoj. Vzhledem k tomuto faktu nebyla věnována možnosti vzniku ozbrojeného konfliktu v letech 1945 až 1947 větší pozornost. Fakticky probíhala likvidace všeho, co nějakým způsobem souviselo s protileteckou ochranou. Československá protiletecká ochrana v roce 1947 neposkytovala ani minimální zabezpečení obyvatelstva před následky nepřátelského vzdušného napadení. Ani psychika převážné části našeho obyvatelstva nebyla v té době příliš nakloněna otázkám brannosti a znovuvytvoření ochrany obyvatelstva v jakékoli formě. Ministerstvo vnitra se ale na konci tohoto období také mimo jiného snažilo získat zpět materiál, který předalo v důsledku likvidačních opatření v letech 1945-1947 jiným resortům. Šlo především o motorová vozidla, která armáda od civilní protiletecké ochrany v likvidaci převzala. [1]

3.3 Období 1951-1957 Civilní obrana

V novém návrhu budoucích zásad civilní protiletecké ochrany na přelomu let 1950-1951, obsahujícím zkušenosti a principy ze Sovětského svazu, bylo uvažováno o nové formulaci obsahu civilní protiletecké ochrany, jejího materiálně-technického a personálního zabezpečení a zejména principů její výstavby. Práce na připravovaném návrhu zásad organizace civilní protiletecké ochrany v Československu byly ukončeny do poloviny roku 1951 a tyto zásady projednány v Nejvyšší radě obrany státu. Výsledkem bylo Vládní usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951. V tomto vládním usnesení se oficiálně objevil pojem civilní obrana, který se vžil a užíval až do roku 1992 ve svém původním slova smyslu. Opatření a přípravy civilní obrany byly zaměřeny k ochraně obyvatelstva, řídicích orgánů a národního hospodářství proti konvenčním zbraním a proti bojovým otravným látkám. Důraz byl položen na ochranu proti leteckému bombardování při masovém použití trhavých a tříštivých pum. V souladu s koncepcí, orientovanou výhradně na tyto druhy zbraní, spočívalo těžiště příprav a opatření k ochraně především ve městě a na závodech. Současně s vybudováním organizační struktury civilní obrany v první polovině padesátých let byla podnikána první opatření k ochraně obyvatelstva. Hlavní úsilí bylo vyvíjeno v oblastech vyrozumění a varování, individuální protichemické ochrany a kolektivní ochrany. Na konci období došlo k přechodu na opatření k ochraně před zbraněmi hromadného ničení. [1]

3.4 Období 1958-1975

Přechod na obranu proti zbraním hromadného ničení vnesl do civilní obrany takové kvalitativní změny, že dosavadní Nařízení o základních úkolech a povinnostech civilní obrany na území ČSR z roku 1951 již nemohlo nadále plnit funkci právní normy, dávající dostatečný prostor pro další rozvoj civilní obrany v Československu. [1]

Příprava občanů k civilní obraně byla řešena zákonem č. 73 Sb., ze dne 27. června 1973 o branné výchově [29], který ve znění zákona č. 17 Sb., ze dne 11. března 1976 platil až do roku 1991. Branná výchova zahrnovala brannou výchovu žáků, učňů a studentů, přípravu branců, brannou přípravu vojáků v záloze, přípravu občanů k civilní obraně, zájmovou činnost a další činnosti směřující ke stanoveným cílům branné výchovy. Zákon také stanovil, aby „branná výchova byla organickou součástí výchovy a vzdělávání žáků, učňů a studentů a aby se uskutečňovala v povinném branném vyučování, v ostatních vyučovacích předmětech, v jiných formách vyučování a v zájmové branné činnosti“. V tomto zákoně není opět řešeno, kdo podléhá přípravě obyvatelstva k civilní obraně (věkové skupiny, vztah ke službě v ozbrojených silách, pohlaví, sociální aspekt).

3.5 Období 1976-1989

1. ledna 1976 došlo k převodu Civilní obrany ČSSR z působnosti federálního ministerstva vnitra do působnosti federálního ministerstva národní obrany a její vojenské části z podřízenosti ministerstva vnitra ČSSR do podřízenosti ministra národní obrany ČSSR. Civilní obrana byla definována jako součást Československé socialistické republiky, zahrnující opatření k zabezpečení ochrany a obrany obyvatelstva před následky nepřátelského napadení, k vytvoření podmínek pro plynulý chod hospodářského života při nepřátelském napadení a k odstraňování následků tohoto napadení. Provádění přípravy občanů k civilní obraně bylo dosaženo v předpise CO-1-3 „Příprava občanů k civilní obraně“, vydané v roce 1979 a novelizovaném v roce 1986. Tento předpis obsahoval hlavní zásady provádění

této přípravy a měl sloužit k jednotnému pochopení cílů, obsahu, forem a organizace přípravy občanů k civilní obraně. [1]

Ve skutečnosti tato příprava probíhala jen na teoretické úrovni a lidé se často nedozvěděli, kam by se měli obrátit pro obdržení prostředků individuální protichemické ochrany nebo kam by se měli ukrýt. Problémy se vyskytovaly také v kvalitě učitelů společenských organizací. Jednalo se často i o seniory, kteří měli minimální, nebo vůbec žádné pedagogické vzdělání a zkušenosti.

Od poloviny sedmdesátých let docházelo k určitému zmírňování mezinárodního napětí a s tím začala ve světě vystupovat do popředí také další role civilní obrany, směřující k ochraně obyvatelstva a materiálních hodnot v období míru před následky nejrůznějších přírodních a antropogenních katastrof. [1]

3.6 Období po roce 1989

Po samotové revoluci v roce 1989 nastalo období velkého zájmu o bezpečnost občanů a celkově o problematiku bezpečnosti (s důrazem na aktivní a vyvážené občanské a profesionální pojetí).

Pro zabezpečení funkcí působení civilní obrany v moderním demokratickém státě byly s platností od 1. srpna 1990 vydány Směrnice pro činnost nevojenské části Civilní obrany ČSFR v přechodném období, přičemž z hlediska účelovosti se za přechodné období považovala léta 1990-1992. Ustanovení těchto směrnic byla závazná pro federální ministerstva a ústřední orgány státní správy federace a jimi řízené organizace. [1]

25. června 1991 byla schválena Koncepce civilní obrany České a Slovenské republiky a příloha k usnesení Harmonogram nejdůležitějších opatření v letech 1991-1992. Tato koncepce reagovala na trendy vývoje civilní obrany v zahraničí, s cílem urychleně přejít na využívání orgánů a organizací civilní obrany k ochraně obyvatelstva proti následkům katastrof tak, jak je to ve vyspělých státech běžné a legislativně přesně vymezené. Cílem této koncepce bylo určité legislativní vymezení místa a úlohy civilní obrany v rámci obrany a bezpečnosti státu. Poprvé zde byla jasně formulována funkce civilní obrany v mírové době a jednotlivé úkoly a opatření k naplňování této funkce jsou zřetelně odděleny od úkolů plněných za branné pohotovosti státu. [1]

Rozdělením ČSFR a vznikem České republiky 1. ledna 1993 došlo ke změně podmínek pro fungování civilní obrany. Podle § 16, odst. 1 zákona ČNR č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ČNR č. 2/1969 Sb., je ministerstvo obrany ústředním orgánem státní správy zejména pro zabezpečování obrany České republiky, řízení Armády České republiky, civilní ochranu a další. Ustanovení tohoto zákona používá oficiálně po dlouhé době pojem civilní ochrana. Dále bylo dne 17. března 1993 přijato usnesení vlády České republiky č. 126, jehož obsahem byla opatření Civilní ochrany ČR. Tento dokument však pouze zachovával stávající stav a rozhodným způsobem neřešil nastalé změny po rozpadu federace a podstatné změny související se změnou politického systému. Zásadním nedostatkem tohoto dokumentu bylo, že neřešil finanční a materiální zabezpečení civilní ochrany. V březnu roku 1994 byla předložena k projednání ve vládě koncepce civilní ochrany (přepracovaná verze). Vláda se s jejím obsahem seznámila a uložila ministru obrany vypracovat rámcovou koncepci ochrany obyvatelstva ve spolupráci s ministry hospodářství, vnitra, zahraničních věcí, zdravotnictví a životního prostředí a tuto předložit vládě. Toto rozhodnutí vlády bylo klíčové

a tvoří historický předěl ve vývoji ochrany obyvatelstva v našich podmínkách. Již první práce na této koncepci naznačily, že jde o mimořádně náročný a složitý úkol. V oblasti varování a vyrozumění bylo cílem vytvořit komplexní automatizovaný systém varování a vyrozumění obyvatelstva, který by zabezpečoval:

- varování obyvatelstva před následky vzniklých krizových situací;
- vyrozumění státních, hospodářských a jiných orgánů a subjektů;
- svolání předurčených osob;
- informování občanů a vydání příslušných pokynů;
- předávání informací pro rozhodovací proces příslušných orgánů.

V oblasti vzdělávání plnily funkci centrálního vzdělávacího zařízení civilní ochrany Institut civilní ochrany ČR Lázně Bohdaneč. [1]

3.7 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky byl zřízen zákonem č. 238/2000 Sb., a jeho základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech.

Hasičský záchranný sbor České republiky tvoří:

- generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, které je součástí Ministerstva vnitra a které plní jeho úkoly v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému;
- hasičské záchranné sbory krajů, které plní úkoly požární ochrany, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému vůči orgánům krajů.

Hasičský záchranný sbor ČR v současnosti hraje stěžejní roli v přípravách státu na mimořádné události, ať se již jedná o hrozby terorismu, průmyslových havárií nebo živelních katastrof. Hasiči mají rovněž rozhodující podíl na provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech. Hasičský záchranný sbor ČR je hlavním koordinátorem a jakousi páteří integrovaného záchranného systému, který v případě krize slučuje všechny záchranné složky.

4 LEGISLATIVA

4.1 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Ministerstvo vnitra v souladu se zákonem o IZS [11] „organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení“. Tyto uvedené úkoly podle zákona plní MV-GŘ HZS ČR.

HZS kraje v souladu se zákonem o IZS „organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

4.2 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

Podle zákona o krizovém řízení [12] má za úkol MV podle ustanovení „organizovat instruktáže, školení a další přípravu k získání zvláštní odborné způsobilosti pracovníků orgánů krizového řízení; k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

4.3 Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

Tento zákon upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, jejich další vzdělávání a kariérní systém. Stanovuje, že pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své činnosti povinnost dalšího vzdělávání. Toto další vzdělávání organizuje ředitel školy podle plánu dalšího vzdělávání, který stanoví po předchozím projednání s příslušným odborovým orgánem. Zákon také udává odbornou kvalifikaci jednotlivých pedagogických pracovníků podle úrovně vzdělávání. [17]

4.4 Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 4. března 2003 a Dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy

Tento pokyn [13] nahrazuje pokyn z roku 1999 o začlenění problematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ do obsahu vzdělávání na základních a středních školách. Podle tohoto pokynu a Dodatku k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy, zařazuje tematiku ochrany člověka za mimořádných událostí do učebních dokumentů pro základní školy, střední školy a vyšší odborné školy a do učebních dokumentů pro speciální školy v rozsahu nejméně 6 vyučovacích hodin ročně v každém ročníku. Tematika se zařazuje podle rozhodnutí ředitele samostatně nebo v rámci příslušných předmětů.

Cílem je osvojit si tematiku v rozsahu přiměřeném věku žáků zaměřenou na

- rozpoznání varovného signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ a činnost po jeho vyhlášení;
- používání telefonních linek tísňového volání a dalších komunikačních prostředků;
- přípravu evakuačního zavadla, zásady pro opuštění bytu a ohroženého prostoru;
- činnosti integrovaného záchranného systému;
- poskytování první pomoci při zraněních v případě mimořádných událostí.

Obsah je zaměřen na tematiku ochrany osob před následky

- živelních pohrom včetně nezbytných dovedností (zásady chování při povodni, zemětřesení, velkých sesuvech půdy, sopečném výbuchu, atmosférických poruchách, požáru, lavinovém nebezpečí);

- úniku nebezpečných látek do životního prostředí včetně nezbytných dovedností (improvizovaná ochrana osob při úniku radioaktivních, chemických a biologických látek);
- použití nebo anonymní hrozby použití výbušniny nebo nebezpečné látky (činnost po nálezů či obdržení podezřelého předmětu).

4.5 Usnesení Bezpečnostní rady státu č. 32 ze dne 3. července 2007

Tímto usnesením [14] bylo schváleno Společné minimum pro potřeby vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti. Cílem společného minima je vytvoření společného vědomostního základu určeného ke vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti a jeho poskytnutí širokému spektru vysokých škol k využití ve vlastních studijních programech při respektování akademických svobod vysokých škol.

4.6 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

Tato koncepce je dána Usnesením vlády ČR č. 165 ze dne 25.2.2008. Připravenost pracovníků veřejné správy, právnických osob bude i nadále řešena v souladu s Koncepcí vzdělávání v oblasti krizového řízení. Ke zkvalitnění připravenosti fyzických osob se jeví jako potřebné přijmout Program výchovy a vzdělávání obyvatelstva k jeho bezpečnosti a ochraně při mimořádných událostech a krizových situacích. Vzdělávat školní mládež v souladu s rámcovými vzdělávacími programy základních a středních škol. Ke zkvalitnění připravenosti budoucích učitelů bude nutné začlenit do studijních programů pedagogických fakult problematiku Ochrana člověka za mimořádných událostí. [7]

4.7 Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení

První materiál nazvaný „Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení“ projednala a schválila bezpečnostní rada státu (BRS) svým usnesením č. 211 ze dne 25. září 2001. Tato koncepce řešila vzdělávání osob s oprávněním rozhodovat nebo se podílet na rozhodování v oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva nebo vykonávajících činnosti v této oblasti jako svou profesi. Z důvodu realizace reformy územní veřejné správy a na ni navazujících změn v legislativě upravujících přípravu a vzdělávání státních a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech a úředníků územních samosprávných celků schválila BRS svým usnesením č. 14 ze dne 16. listopadu 2004 aktualizovanou Koncepci vzdělávání v oblasti krizového řízení, která v plné míře nahradila původní verzi. Cílem této koncepce je systémové řešení přípravy osob v předmětné oblasti, stanovení cílových skupin, stanovení způsobů a zásad pro zpracování vzdělávacích programů pro jednotlivé cílové skupiny, vytvoření podmínek k získávání a prohlubování kvalifikace a její zvyšování v oblasti potřebné pro činnost profesionálních pracovníků a osob dotčených oblastí krizového řízení a realizace koordinace a výkonu státní správy v oblasti činností spojených se vzděláváním v krizovém řízení v odpovědnosti Ministerstva vnitra ve spolupráci s dalšími zainteresovanými ústředními správními úřady. [23, 24]

4.8 Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

MŠMT stanovuje touto vyhláškou v první části druhý dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů a studium k prohlubování odborné kvalifikace. [18]

5 SOUČASNÝ STAV VZDĚLÁVÁNÍ

Současné vzdělávání pracovníků veřejné správy, v našem případě pedagogů, včetně školní mládeže probíhá podle Konceptce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 v souladu s Konceptí vzdělávání v oblasti krizového řízení.

Systém přípravy osob se podle Konceptce vzdělávání v oblasti krizového řízení [23] člení na dvě úrovně:

- získání kvalifikace cestou vyššího odborného vzdělávání nebo vysokoškolského vzdělávání;
- v rámci dalšího profesního vzdělávání.

Získání kvalifikace cestou vyššího odborného vzdělávání nebo vysokoškolského vzdělávání je realizováno pomocí akreditovaných vzdělávacích a studijních programů vytvářených VOŠ a VŠ a akreditovanými MŠMT.

Další profesní vzdělávání je zabezpečováno formou vzdělávacích programů pro příslušné cílové skupiny zainteresovaných pracovníků. Obsahová náplň vzdělávacích programů respektuje následující kategorizaci vzdělávacích modulů [23]:

MODUL A: obecné základy krizového řízení (obecné principy krizového řízení, legislativa, systém a orgány KŘ, druhy plánů - havarijní, krizové, typové, krizové připravenosti, operační; integrovaný záchranný systém, ochrana obyvatelstva, zajištění obrany státu, veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost, hospodářská opatření pro krizové stavy, zajištění zdravotní péče).

MODUL B: úvod do problematiky krizového řízení (obecné principy krizového řízení, legislativa, ochrana obyvatelstva, integrovaný záchranný systém, zajištění obrany státu, hospodářská opatření pro krizové stavy, systém krizového řízení v oblasti zdravotnictví).

MODUL C: krizové řízení při nevojenských krizových situacích (krizové plány a jejich skladba, systém KŘ v ČR, EU a NATO; kritická infrastruktura, metody zpracování krizové dokumentace, orgány KŘ a vzájemné vazby, bezpečnostní rady a jejich činnost, činnost krizových štábů na jednotlivých úrovních, činnost povodňových a nálezových komisí, prevence mimořádných událostí).

MODUL D: obrana státu (místo a úloha orgánů KŘ při zajišťování obrany ČR, systém plánování obrany státu, logistika v KŘ, krizový management v rezortu obrany, místo a úloha ozbrojených sil ČR v systému KŘ v rámci EU a NATO).

MODUL E: ochrana obyvatelstva (historie civilní ochrany v ČR, ochrana obyvatelstva v zemích EU a NATO, legislativa; varování, vyznění a způsob poskytování tísňových informací; evakuace a nouzové přežití obyvatelstva; ukrytí obyvatelstva, požadavky ochrany obyvatelstva v územním a stavebním řízení; stavebně technické požadavky CO, kontroly staveb CO a staveb dotčených požadavky CO; individuální ochrana obyvatelstva včetně improvizované ochrany, ochrana obyvatelstva při mimořádné události, příprava obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádné události, ochrana obyvatelstva v havarijních plánech).

MODUL F: ochrana ekonomiky (systém KŘ v oblasti dopravy, systém KŘ v oblasti informačních a komunikačních systémů, systém KŘ v bankovním a finančním sektoru,

systém KŘ v oblasti průmyslu a obchodu, systém KŘ v oblasti zemědělství, stav ropné nouze).

MODUL G: vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek

a) Bezpečnost státu a její zajištění mimo období krizových stavů (bezpečnost státu, bezpečnostní strategie státu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, legislativa, organizační struktura Policie ČR, běžný výkon služby Policie ČR; spolupráce s ostatními bezpečnostními sbory, obecní policií, ozbrojenými silami a dalšími subjekty při zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku; specifické postavení Policie ČR, řešení mimořádných bezpečnostních událostí)

b) Zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku za krizového stavu, krizové řízení a plánování u MV a bezpečnostních složek státu (rozpracování krizové legislativy do podmínek MV, postavení a spolupráce MV a Policie ČR v ústředních a územních orgánech krizového řízení veřejné správy, specifika krizového plánování v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, druhy a skladba typových plánů z hlediska bezpečnostních rizik, krizová opatření bezpečnostního charakteru a jejich charakter a postavení v krizovém plánu, druhy a tvorba operačních plánů podle bezpečnostních rizik a postavení zpracovatele krizového plánu na územní úrovni, prevence a odstraňování následků krizové situace v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku)

MODUL H: hospodářská opatření pro krizové stavy (místo a úloha HOPKS jako nedílné součásti bezpečnostního systému ČR, legislativní základy HOPKS, systém nouzového hospodářství, systém hospodářské mobilizace, státní hmotné rezervy, regulační opatření, systém plánování věcných zdrojů za krizové situace a jeho informační podpora, systém vyžadování věcných zdrojů za krizové situace).

MODUL I: integrovaný záchranný systém (legislativa IZS, složky IZS a jejich koordinace při společném zásahu, postavení a úkoly státních orgánů, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při mimořádných událostech, dokumentace IZS, havarijný plán kraje a vnější havarijný plán, typové činnosti IZS, zdroje financování IZS a související ekonomické nástroje).

MODUL J: krizové řízení v oblasti zdravotnictví

a) úvod do problematiky (role zdravotnictví v bezpečnostním systému, bezpečnost a civilní nouzové plánování, systém řízení zdravotnictví ČR, organizace zajištění krizové připravenosti, terminologie krizového řízení, krizové řízení a správní úřady, kritická infrastruktura zdravotnictví)

b) zdravotnictví a IZS (zdravotnická zařízení, organizace zajištění neodkladné péče, zásady řízení zdravotnického záchranného zásahu, zásady činnosti nemocnic, traumatologické plánování a typové činnosti složek IZS, ochrana obyvatelstva ve zdravotnických zařízeních)

c) krizové situace ve zdravotnictví (návaznost činností v rámci IZS na činnost za krizových situací, typové krizové situace a předpoklady řešení, základní nástroje řešení typových krizových situací, působnost orgánů krizového řízení a organizace krizového řízení ve zdravotnictví, agenda krizového řízení správních úřadů a zdravotnických zařízení, krizové plánování, zdravotnická zařízení v krizovém plánování)

d) zdravotnictví a obrana státu (zdravotní péče a povinnosti člena NATO, „válečná“ organizace zdravotnictví, zdravotnická infrastruktura a OPSÚ, zdravotnická zařízení jako subjekty hospodářské mobilizace, zdravotníci pracovníci za válečného stavu)

e) hospodářská opatření pro krizové stavy (předmět HOPKS ve zdravotnictví, krizové plánování a HOPKS v agendě správních úřadů, systém hospodářské mobilizace, systém nouzového hospodářství, použití státních hmotných rezerv, infrastruktura, regulační opatření)

f) podpora přípravy (analýza - plán - cvičení a matematické modely, komunikace a informační podpora, vzdělávání a ověřování způsobilosti).

Toto je jedna z forem vzdělávání a to včetně pedagogických pracovníků. Těchto pracovníků se týká zejména MODUL E, který je zaměřený na ochranu obyvatelstva. Základní znalosti by však měli mít ze všech modulů.

6 ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM PEDAGOGŮ

V současné době se příprava pedagogů k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí na ZŠ a SŠ uskutečňuje cestou:

- Střediska služeb školám;
- Zařízení pro další vzdělávání pedagogů;
- Národního institutu pro další vzdělávání;
- Jiných organizací, které k tomu mají akreditaci;
- HZS kraje ve spolupráci s odbory školství ve vlastních nebo jiných zařízeních.

6.1 Centrum celoživotního vzdělávání

Centrum celoživotního vzdělávání nabízí pedagogům možnost tzv. Vzdělávací akce [6]. Tato akce je určena pro zvýšení bezpečnosti ve školách, pro výchovu ke zdraví a osobnostní a sociální výchovu. Poskytuje základní informace k první pomoci a ochraně člověka při zdraví a život ohrožujících událostech.

Umožňuje osvojení potřebných praktických dovedností a znalostí k vybavení škol tak, aby v každém okamžiku bylo poskytnutí první pomoci zajištěno odpovídajícím zdravotnickým materiálem, získání sociálních dovedností k výchově dětí a mládeže pro řešení složitých situací a motivuje k odpovědnému chování v situaci úrazu a život ohrožujících stavů.

Výuka probíhá ve dvou stupních přípravy pedagogů :

- I. stupeň vzdělávání – obsahem jsou standardy první pomoci; účastník vzdělávací akce si osvojí znalosti a dovednosti umožňující výkon předlékařské a přednemocniční péče v případě různých poranění a náhlých onemocnění.
- II. stupeň vzdělávání – obsahem jsou znalosti a dovednosti potřebné k výuce v oblasti první pomoci a ochrany člověka za mimořádných událostí; účastník vzdělávací akce si osvojí kompetence školitele pro vzdělávací obor Výchova ke zdraví a k propojení této tematiky do oboru Člověk a jeho svět a do průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova v rámci školních vzdělávacích programů. Podmínkou ke získání II. stupně vzdělávání je absolvování I. stupně vzdělávání.

Akce probíhá formou interaktivní výuky pomocí audiovizuálních prezentací, pracovních sešitů, nácviku simulovaných případů mimořádných událostí („Škola v ohrožení“, „Život ohrožující události“), výuka za využití cvičných kufrů k nácviku první pomoci apod. Lektori vzdělávací akce jsou jednak příslušníci záchranných systémů s několikaletou praxí v oblasti záchrany životů a v oblasti ochrany obyvatel za mimořádných událostí a lektori se zkušenostmi v oblasti didaktiky, procesu tvorby školních vzdělávacích programů a tvorby školního kurikula. Vzdělávací akce je akreditována pro systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. [6]

6.2 Výzkumný ústav pedagogický

Výzkumný ústav pedagogický v Praze je rezortním výzkumným ústavem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Odborná činnost ústavu se zaměřuje na oblasti předškolního vzdělávání, základního vzdělávání, středního všeobecného vzdělávání a na vzdělávání dětí a mládeže se speciálními a specifickými vzdělávacími potřebami. [17]

6.3 Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč

Institut je akreditován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Každoročně organizuje řadu rekvalifikačních, specializačních a zdokonalovacích kurzů. Organizuje také a provádí odborné semináře, mezinárodní semináře a setkání špičkových odborníků z Evropy i NATO v otázkách civilní ochrany. Řídí vzdělávací činnost školicích středisek HZS Kamenice, Třemošná, Tišnov, Olomouc. Institut také koordinuje přípravu občanů k sebeobraně a vzájemnou pomoc jako důležitou součást připravenosti občanů na mimořádné situace a události. [3]

V oblasti vzdělávací a výcvikové činnosti [22]:

- organizuje a provádí základní, specializační zdokonalovací a rekvalifikační kurzy pro pracovníky orgánů státní správy;
- jazykové kurzy pro příslušníky a zaměstnance HZS ČR;
- metodicky řídí a podílí se na zabezpečení externí přednáškové činnosti;
- zpracovává učební metodické pomůcky, podklady pro vzdělávání, propagaci a přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci;
- organizuje a zabezpečuje odborné workshopy, semináře, konference i s mezinárodní účastí.

6.4 Národní institut pro další vzdělávání

V minulosti bylo vzdělávání pedagogického sboru zajišťováno Pedagogickým centrem se sídlem v Praze. Tato instituce byla zrušena ke dni 31. 3. 2005 a na jejím místě vznikl Národní institut pro další vzdělávání.

Národní institut pro další vzdělávání (NIDV) [30] připravuje a nabízí přednášky, kurzy a semináře pro další vzdělávání učitelů. Tato organizace působí na celostátní úrovni a má širokou lektorskou základnu.

Vzdělávací programy realizované NIDV využívají mj. finančních zdrojů MŠMT (tzv. rozvojové programy – např. MEJA, Studium pedagogiky) a z Evropského sociálního fondu (tzv. národní projekty – Koordinátor, Brána jazyků, Úspěšný ředitel). Výhodou takto financovaných programů jsou minimální náklady ze strany učitelů. Toto vzdělávání je totiž většinou bezplatné nebo si účastníci hradí pouze základní poplatky. NIDV usiluje o co nejširší využití těchto způsobů financování a tedy o co nejmenší zatížení rozpočtů jednotlivých škol. Nově se NIDV, kromě praktické přípravy a realizace vzdělávacích programů, zaměřuje také na analýzu potřeb v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a na vlastní tvorbu koncepce v této oblasti. [30]

6.5 Příprava pracovníků české školní inspekce

Na základě Ujednání o součinnosti mezi Českou školní inspekcí a HZS ČR ze dne 30.7.2007 navázal HZS JMK kontakt s Jihomoravským krajským inspektorátem České školní inspekce. Jednou ze stanovených zásad spolupráce je i vzájemná pomoc při vzdělávání kontrolních pracovníků a provozovatelů škol a školských zařízení. Bylo dohodnuto proškolení inspektorů (pracovníků) Jihomoravského inspektorátu ČŠI v oblastech požární prevence a ochrany člověka za mimořádných událostí. [10, 16]

6.6 Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje

HZS kraje se v současné době aktivně podílí na pomoci školám při výuce, ale také na vzdělávání učitelů k výuce tematiky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí. Aktivně spolupracuje s odbory školství krajských úřadů a dalšími institucemi zabývajícími se vzděláváním učitelů. Hasičský záchranný sbor kraje také průběžně organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému. Přípravu pedagogů lektorsky (zdarma) zabezpečují příslušníci Odboru ochrany obyvatelstva a krizového řízení HZS JMK. Příprava je prováděna jako podpůrné další vzdělávání pedagogických pracovníků základních a středních škol na základě Pokynu Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy a Dodatku k učebním dokumentům pro základní, střední, speciální a vyšší odborné školy [13] a v souladu s vyhláškou č. 317/2005 Sb., [18] o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. [16]

Ze strany hasičského záchranného sboru kraje je základním a středním školám nabízena odborně metodická pomoc při plnění pokynu Ministerstva školství k začlenění tematiky „Ochrana člověka za mimořádných situací“ do vzdělávacích programů. Pro školská zařízení v Jihomoravském kraji bylo ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání zorganizováno vzdělávání učitelů základních a středních škol v této problematice. Každá základní a střední škola obdržela od hasičského záchranného sboru kraje videokazety nebo DVD nosiče s výukovými filmy a metodickými příručkami pro učitele k výuce. Od roku 2007 působí na vybraných základních školách instruktoři preventivního výchovného programu „Hasík“, kteří mají osvědčení k výuce témat požární ochrany a ochrany obyvatelstva akreditované MŠMT. Předpokládá se, že během několika let budou tito instruktoři působit na dalších základních školách v kraji dle schválené „Koncepce preventivně výchovné činnosti hasičského záchranného sboru kraje“. K prohloubení znalostí o problematice ochrany obyvatelstva a s ní spojené legislativy již byla provedena školení starostů obcí, ředitelů škol a pedagogických pracovníků, pracovníků vybraných obecních a správních úřadů a dalších státních institucí, dobrovolných hasičů i příslušníků profesionálních jednotek požární ochrany a zástupců humanitárních a charitativních organizací působících na území Jihomoravského kraje. [10, 16]

Vzhledem k materiálním a personálním možnostem není však v jeho silách proškolit a připravit k výuce předmětné problematiky potřebný počet učitelů i s ohledem na skutečnost, že každoročně přichází do škol noví absolventi pedagogických fakult. Východisko z této situace se nabízí v přípravě budoucích učitelů již na vysokých školách. [16]

HZS kraje také rozvinul kvalitní spolupráci s řadou vysokých škol a univerzit sídlících v Brně, Ostravě i Praze. Jedná se zejména o Ekonomicko správní fakultu a Fakultu sociálních studií Masarykovy univerzity, Fakultu chemickou Vysokého učení technického, Fakultu ekonomiky a managementu Univerzity obrany v Brně a Fakultu bezpečnostního inženýrství Vysoké školy báňské-Technické univerzity v Ostravě a Univerzitu Jana Ámose Komenského v Praze. Tato spolupráce je zaměřena zpravidla na vzájemnou informovanost a výměnu dokumentů, tvorbu studijních opor, lektorskou činnost, ale také umožnění vykonání praxe či stáže studentů a na poskytnutí podkladů, vedení nebo oponenturách při zpracování ročníkových, bakalářských a diplomových prací. [10]

7 VÝZNAM VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

Vzdělávání pedagogů jak už bylo řečeno je velice důležitou součástí ochrany obyvatelstva. Dostatečně informovaní pedagogové mohou pomoci státu v připravenosti občanů na mimořádné události. Vzhledem k tomu, že děti a mládež na základních a středních školách jsou nejvíce vnímaví, je toto dobrým krokem.

7.1 Historie vzdělávání

V letech 1973 – 1991 byla ustanovena zákonem č. 73/1973, o branné výchově, Sb. povinná výuka na základních a středních školách zákonem. Zároveň byl zaveden i obor přípravy učitelů na pedagogických fakultách. V roce 1995 byl Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR schválen experiment Hlavního úřadu civilní ochrany ČR a jeho cílem bylo ověřit možnost začlenění tématu „Ochrana člověka za mimořádných situací“ do vybraných vyučovacích předmětů. Z výsledků tohoto experimentu, který byl ukončen v roce 1997, vyplynula důležitost zařazení této učební tematiky do výuky počínaje rokem 1999. K tomu byla vydána metodická příručka, obsahující návrh, jak žáky připravit na dopad následků živelních pohrom a mimořádných událostí, způsobených lidskou činností. [8]

7.2 Výuka ve školách

Jedním z prvních impulsů byly povodně v roce 1997, po kterých se dospělo k názoru, že úplné zrušení výchovy k civilní obraně v rámci branné výchovy nebyl správným krokem. Roku 2003 vydalo ministerstvo školství nový pokyn [13]. Podle něj a příslušného dodatku by výuka měla probíhat povinně v rozsahu nejméně šest vyučovacích hodin ročně v každém ročníku ZŠ, SŠ a VOŠ. [31]

Konkrétní provedení však záleží na rozhodnutí ředitelů škol, ale v praxi se postupuje podle doporučení začlenit jednotlivá témata do stávajících předmětů – tedy do fyziky a chemie, zeměpisu, občanské a rodinné výchovy.

Cílem je osvojit si tematiku v rozsahu přiměřeném věku žáků zaměřenou na [13]:

- rozpoznání varovného signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ a činnost po jeho vyhlášení;
- používání telefonních linek tísňového volání a dalších komunikačních prostředků;
- přípravu evakuačního zavazadla, zásady pro opuštění bytu a ohroženého prostoru;
- činnosti integrovaného záchranného systému;
- poskytování první pomoci při zraněních v případě mimořádných událostí.

Obsahem je zaměření na tematiku ochrany osob před následky [13]:

- živelních pohrom včetně nezbytných dovedností (zásady chování při povodni, zemětřesení, velkých sesuvech půdy, sopečném výbuchu, atmosférických poruchách, požáru, lavinovém nebezpečí);
- úniku nebezpečných látek do životního prostředí včetně nezbytných dovedností (improvizovaná ochrana osob při úniku radioaktivních, chemických a biologických látek);
- použití nebo anonymní hrozby použití výbušniny nebo nebezpečné látky (činnost po nálezů či obdržení podezřelého předmětu).

Tímto výběrem a snahou se vyhnout vojensky pojatou brannou výchovou 70.-80. let se postupně podařilo překonat odpor vůči podobným aktivitám, který panoval v 90. letech.

Závažným nedostatkem je však příliš úzký tematický rozsah a nedostatečná časová dotace.

Vzhledem k praktickému spuštění programu v září 2003 se dosud hlavně shromažďují zkušenosti. Začátkem roku 2005 se už ale na tuto problematiku zaměřila České školní inspekce. Velkým problémem je stále nedostatečná příprava učitelů.

7.3 Metodické pomůcky

Pedagogové mají během výuky k dispozici velké množství metodických pomůcek. Rozlišujeme 2 druhy. Pomůcky, které jsou vydávány a distribuovány MV-generálním ředitelstvím HZS ČR (MV-GŘ HZS ČR) a pomůcky, které vydávají jednotlivá nakladatelství.

Všechny pomůcky mají schvalovací doložku MŠMT a jejich obsah je v souladu s centrálně vydanou příručkou pro učitele. Do budoucna je potřeba zabezpečit, aby si školy mohly pomůcky, vydávané MV-GŘ HZS ČR, objednat za úhradu v potřebných počtech tak, jak je to v případě vydávání pomůcek jednotlivými nakladatelstvími. [32]

Od roku 2000 došlo k podstatným změnám v legislativě, které se týkaly např. problematiky ochrany obyvatelstva (v podvědomí mnoha učitelů je znám spíše pojem "civilní ochrana"), integrovaného záchranného systému, krizového řízení, ale také v chápání individuální a kolektivní ochrany v mírových podmínkách a také zavedení jednoho varovného signálu.

Tyto podstatné změny je třeba vysvětlovat hlavně pedagogickým pracovníkům, kteří v minulosti vyučovali problematiku civilní ochrany.

Seznam vydaných pomůcek pro výuku [32]:

1) Pomůcky vydané MV-GŘ HZS ČR

- Příručka pro učitele základních a středních škol "Ochrana člověka za mimořádných událostí", druhé, upravené a rozšířené vydání v roce 2003, základní a výchozí příručka vydaná v souladu s Pokynem MŠMT ze dne 4. března 2003 k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, příručka byla distribuována na každou základní a střední školu cestou HZS krajů po jednom výtisku, obsah příručky je v plném znění uveřejněn na internetové stránce Ministerstva vnitra;
- Videokazeta se čtyřmi videofilmů (Povodně a ochrana člověka, Havárie s únikem nebezpečných látek, Než přijede záchranka, Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí), videokazeta byla distribuována na každou základní a střední školu v roce 2002 cestou HZS krajů po jednom kuse. U prvních dvou videofilmů je potřeba brát v úvahu, že byly zhotoveny v době, kdy ještě nebyl v platnosti jeden varovný signál, u posledně uvedeného videofilmu je již terminologie v souladu s novou krizovou legislativou;
- Příručka pro obyvatele "Pro případ ohrožení", příručka byla v roce 2002 distribuována na každou základní a střední školu po jednom výtisku cestou HZS krajů, plné znění příručky je opět uveřejněno také na internetové stránce Ministerstva vnitra;
- Příručka "Výchova dětí v oblasti požární ochrany", jednorázová publikace, určená pro učitele základních a speciálních škol, příručka je distribuována na každou základní a speciální školu po jednom výtisku cestou HZS krajů a je uveřejněna na internetové stránce MV-GŘ HZS ČR;
- Příručka pro učitele středních škol "Výchova a prevence v oblasti požární ochrany", vydaná v roce 2005;
- Příručka "Některé otázky ochrany společnosti", vydaná v roce 2005.

2) Pomůcky, vydané nakladatelstvím učebnic Fortuna

- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Sebeochrana a vzájemná pomoc učebnice pro občanskou a rodinnou výchovu na ZŠ, vydaná v roce 2002;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Havárie s únikem nebezpečných látek, Radiační havárie učebnice pro chemii a fyziku na ZŠ, vydaná v roce 2002;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Živelní pohromy učebnice pro zeměpis a přírodopis na ZŠ, vydaná v roce 2002;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí, učebnice pro první stupeň ZŠ, vydaná v roce 2003;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí, učebnice pro střední školy, vydaná v roce 2003.

3) Pomůcky, vydané v roce 2004 nakladatelstvím Albra

- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí metodická příručka pro 1. stupeň ZŠ;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Neztratím se? Neztratím!, učebnice pro 1. ročník ZŠ;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Bezpečí a nebezpečí, učebnice pro 2. ročník ZŠ;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Počítej se vším, učebnice pro 3. ročník ZŠ;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - S mapou nezabloudím, učebnice pro 4. ročník ZŠ;
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Pomáhám zraněným, učebnice pro 5. ročník ZŠ.

8 ETAPY PŘÍPRAVY BUDOUCÍCH UČITELŮ

8.1 1. Etapa

V první etapě byla zpracována studie projektu s názvem „Pilotní studie přípravy budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí“, jejímž cílem bylo zmapovat situaci a shromáždit dostupné dokumenty k dané problematice. [9]

8.1.1 Pilotní studie

V roce 2007 byl ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze – Pedagogickou fakultou zahájen pilotní projekt vzdělávání budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí, jehož výstupem by měl být návrh studijního modulu, který po ověření na Pedagogické fakultě UK bude nabídnut ostatním vysokým školám připravujícím učitele. Nezbytným východiskem pro koncipování efektivního studijního programu přípravy pedagogů je objektivní posouzení současné edukační reality v oblasti ochrany za mimořádných událostí. Ve snaze vytvořit dostatečný základ v rovině teoretické i v návaznosti na potřeby praxe byla připravena a realizována orientační výzkumná sonda zaměřená na studenty pregraduálního učitelského studia. [8]

Cílem výzkumného šetření bylo sledovat úroveň informovanosti studentů učitelství v problematice ochrany za mimořádných událostí, zjistit jejich vzdělávací potřeby v dané oblasti a jejich připravenost působit na žáky. Pro tento účel byla zvolena metoda anonymního dotazníkového šetření se speciálně vytvořeným dotazníkem. [8]

Výzkumná sonda odhalila značné nedostatky ve vzdělanosti absolventů středních škol v problematice ochrany za mimořádných událostí. Volné odpovědi respondentů mapující jejich názory na vzdělávání v oblasti ochrany za mimořádných událostí zahrnovaly většinou názory, že v této oblasti sice mnoho nevědí, ale mělo by se toto téma na školách více učit. Informovanost studentů učitelství o problematice ochrany za mimořádných událostí je zcela nedostačující. Po ukončení první etapy projektu je však k dispozici návrh obsahu předmětu, jehož realizací by bylo možno tuto situaci zvrátit. [8]

8.2 2. Etapa

Ve druhé etapě projektu pořádalo ve dnech 22. – 23. září 2008 MV-GŘ HZS ČR v prostorách Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč seminář, cílem kterého bylo otevřít širší odbornou diskusi nad hledáním efektivních přístupů a forem vzdělávání učitelů a žáků v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. Semináře se zúčastnili zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zdravotnictví, Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč a zástupci vybraných pedagogických fakult z celé České republiky. [15]

Seminář provedl základní sondu do problematiky přípravy budoucích učitelů na vysokých školách, získané poznatky budou využity při dalších jednáních o systematickém začlenění problematiky do učitelského vzdělávání, o kterém v budoucnu MV-GŘ HZS ČR bude jednat se zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a rektory vysokých škol.

8.3 3. Etapa – 2. seminář

Na základě předešlých etap se ve dnech 15. – 16. září 2009 uskutečnil v pořadí již druhý odborný seminář v rámci projektu „Příprava budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka

za mimořádných událostí“. Cíl semináře byl zaměřen na tvorbu vzdělávacích modulů z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí, dopravní výchovy a první pomoci, které by bylo možné začlenit do vzdělávacího systému pedagogických fakult. Funkce pořadatele se zhostilo MV-GŘ HZS ČR v prostorách IOOLB za účasti zástupců institucí, které se zúčastnili semináře v roce 2008. [15]

Účastníci byli seznámeni s výsledkem výzkumné sondy „Připravenost studentů středních škol v oblasti ochrany za mimořádných událostí“, cílem této sondy bylo zjistit úroveň informovanosti studentů středních škol a sledovat přístup těchto škol k naplňování cílů v dané oblasti. Výzkumu se zúčastnilo 370 studentů z 10 gymnázií a 6 středních odborných škol. Sonda odhalila opět nedostatky jak v připravenosti studentů, tak v podceňování přístupu k předmětu výchova ke zdraví ze strany škol. V porovnání s výsledky obdobné studie, která proběhla v rámci pilotního projektu v roce 2007 mezi studenty Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, byly výsledky v radě otázek znatelně lepší. [15]

Seminář přinesl nejen podnětné informace pro všechny zúčastněné strany, ale umožnil srovnání v přístupu k výuce dané problematiky na jednotlivých vysokých školách. Současně vysoké školy představily řadu změn, které od minulého setkání v rámci výuky ochrany člověka za mimořádných událostí provedly. MV-GŘ HZS ČR se zavázalo, že bude nadále pokračovat v započatých aktivitách v rámci plnění úkolů z Harmonogramu realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 a v činnostech vedoucích k tvorbě funkčního systému vzdělávání v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. Zástupci pedagogických fakult přislíbili, že budou usilovat o prohlubování uvedené problematiky ve stávajících vzdělávacích programech. [9]

8.4 Rychlá šetření 2009

Rychlá šetření provádí Ústav pro informace ve vzdělávání (ÚIV). Tato organizace je organizací příspěvkovou, a je přímo řízená MŠMT ČR.

ÚIV kromě jiného také plní výzkumnou a analytickou funkci, kde zejména zpracovává analýzy, šetření a prognózy stavu a rozvoje vzdělávacího systému a školské a vzdělávací politiky, participuje na mezinárodních výzkumech a zastupuje ČR v mezinárodních informačních systémech v oblasti vzdělávání. [20]

Tento ústav provedl na konci roku 2009 čtvrtou vlnu projektu Rychlých šetření, kdy byl na internetu vystaven dotazník. V této vlně RŠ bylo osloveno 4 000 základních a středních škol. Respondenti odpovídali na otázky týkající se výuky Ochrany člověka za mimořádných událostí. Projekt RŠ je zaměřen na periodické zjišťování názorů a postřehů, které se týkají aktuálních problémů školství. Otázky jsou obvykle směřovány na ředitele mateřských, základních, středních, speciálních a vyšších odborných škol. [19]

Hlavním cílem projektu je využití fungujícího systému rychlého sběru dat prostřednictvím internetové komunikace v rámci stálého panelu škol. Elektronický způsob zjišťování názorů, postojů a připomínek ředitelů jednotlivých škol umožňuje získat důležité informace ve velmi krátkém časovém intervalu. Proto internetová šetření představují významný zdroj informací mapující aktuální postřehy a názory ředitelů škol, a tím vytvářejí efektivní vazbu mezi školami a MŠMT. [19]

Z celkového počtu 4 000 oslovených základních a středních škol se čtvrté vlny projektu Rychlá šetření 2009 účastnilo (tj. dotazník vyplnilo a odeslalo) celkem 2 725 škol,

tedy návratnost činí 68,1 %. V tomto dotazníku se například vyskytla otázka: „*Nakolik je podle Vás důležité, aby žáci ve Vaší škole získali průpravu v oblasti Ochrany člověka za mimořádných událostí?*“. Většina dotazovaných ředitelů (71,9 %) se domnívá, že je naprosto nezbytné, aby žáci získali průpravu v oblasti Ochrany člověka za mimořádných událostí. Přibližně čtvrtina respondentů (25,1 %) považuje tuto oblast za užitečnou, leč postradatelnou průpravu do života. Malý podíl ředitelů (3 %) uvedl, že jde jen o okrajovou oblast vzdělání a průpravy do života. [19]

Z této otázky a odpovědí vyplývá, že ředitelé si uvědomují nutnost zařazení oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí do výuky což je dobré znamení pro další vývoj.

9 VZDĚLÁVACÍ PROGRAM „OCHRANA OBYVATELSTVA – VÝUKA V PODMÍNKÁCH ZŠ A SŠ“

Středisku služeb školám a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Brno se ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem Jihomoravského kraje, podařilo zrealizovat akreditaci programu „Ochrana obyvatelstva – výuka v podmínkách základních a středních škol“, jehož anotaci HZS JMK zpracoval.

Cílem tohoto programu je ukázat pedagogickým pracovníkům, jak správně zařadit oblast ochrany obyvatelstva do výuky. Při přihlášení školy pak odborní lektori budou moci využívat znalosti o lokalitě školy a použít ve výuce konkrétní hrozby, které se na daném území mohou vyskytnout.

Program Ochrana obyvatelstva – výuka v podmínkách základních a středních škol [33]:

Obsah – podrobný přehled témat výuky:

1. Význam výuky ochrany obyvatelstva na všech typech škol, legislativní ukotvení ochrany obyvatelstva a IZS po změnách od roku 2001
2. Pojem „mimořádná událost“ („krizová situace“) a typy MU (KS)
3. Nebezpečné látky a možná ohrožení kolem nás:
 - havárie s únikem nebezpečných látek
 - radiační havárie
4. Základní opatření ochrany obyvatelstva:
 - varování a informování;
 - ukrytí;
 - individuální ochrana;
 - evakuace;
 - nouzové přežití a humanitární pomoc.
5. Protipovodňová ochrana
6. Využitelné materiály a pomůcky k výuce

Forma:

Prezenční, seminář doplněný praktickými ukázkami

Vzdělávací cíle:

Cílem je další vzdělávání pedagogů ZŠ a SŠ na základě Pokynu MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, Dodatku k učebním dokumentům pro základní, střední, speciální a vyšší odborné školy [13], a v souladu s vyhláškou č. 317/2005 Sb. [18]

Hodinová dotace:

4 vyučovací hodiny

Lektori:

Lektory jsou příslušníci HZS JmK, kteří jsou držiteli osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu funkce lektor na úseku požární prevence, ochrany obyvatelstva a plánování.

9.1 Význam výuky ochrany obyvatelstva na školách, legislativní ukotvení

Cílem tohoto bloku [32] je informovat pedagogy o důležitosti zařazení této problematiky do výuky. Dozví se, že bezprostřední pomoc občanovi při jeho ochraně poskytne obec, zaměstnavatel a složky integrovaného záchranného systému (IZS), že základním prvkem systému ochrany obyvatelstva má být informovaný a sebevzdělaný občan a další podstatné věci.

Důraz je kladen na odůvodnění této výuky, protože jedinou laickou kategorií občanů, na kterou je možno cíleně a systematicky působit ke zvyšování připravenosti obyvatelstva na mimořádné události, jsou totiž děti a mládež v základních a středních školách. Zdůrazňuje se fakt, že příprava žáků a studentů má směřovat k tomu, aby do života vstupovali se znalostmi sebeochrany a vzájemné pomoci a uměli se orientovat za mimořádných událostí. [32]

9.2 Výuka tématu mimořádná událost (krizová situace) a její typy

Toto téma [32] se zaměřuje na přiblížení mimořádné události a jak souvisí s krizovou situací. Zaměřuje se tedy na jednotlivé definice, základní rozdělení a na jejich druhy. Lektoři postupně rozeberou jak mimořádnou událost, tak i krizovou situaci. Popíší, jak se mají občané připravit, chovat a chránit, jak mohou pomoci při odstraňování následků a pomoci k minimalizaci škod.

9.3 Výuka tématu havárie s únikem nebezpečných látek a radiační havárie

V tomto bloku [32] se účastníci semináře seznámí se základními pojmy z této oblasti, například co je to riziko a nebezpečnost, jaké jsou interakce látky s organismem, co to nebezpečná látka je a s platnou legislativou. Zjistí, jak úniky můžeme dělit, jaké jsou ohrožující účinky nebezpečných látek při havárii, jaké jsou nejčastější příčiny havárií, bezprostřední následky a jevy a seznámí se s možnou ochranou proti nebezpečným látkám. Seznámí se s mezinárodní identifikací nebezpečných látek a jejich označování s jejich přepravou, bezpečnostními značkami, s výstražnými symboly a s R a S větami.

U radiační havárie se lektoři [32] zaměří na základní terminologii, zmíní se o dekontaminaci, evakuaci, jodové profylaxi, o ochranných opatřeních atd. Jaká mohou být radiační rizika, zdravotní následky a další. Dozví se, jak by se obyvatelstvo mělo chovat v případě havárie.

9.4 Výuka tématu základní opatření ochrany obyvatelstva

V tématu základní opatření ochrany obyvatelstva se lektoři věnují varování a informování, ukrytí, individuální ochraně, evakuaci, nouzovému přežití a humanitární pomoci. Popíší jednotlivá opatření [32]:

V bloku varování a informování vysvětlí co to varování je, jaký máme například varovný signál, kdo organizuje varování, jaké máme koncové prvky atd.

V části ukrytí pak definují, jaké máme úkryty, jak vybrat správný úkryt a jak například zvýšit jeho ochranné vlastnosti.

V individuální ochraně se zmíní, jak by se měli občané chránit, jak si mohou svépomocí vyrobit improvizované prostředky ochrany, co všechno by mělo být zakryté a na co by si měli dávat pozor. A seznámí se také s prostředky individuální ochrany.

U evakuace se účastníci dozví, co to je, kdy a proč se evakuace provádí. Kdo má pravomoc evakuaci nařídit a koordinovat a jsou seznámeni s jejími druhy (rozdělení dle času, velikosti, evakuovaného území...). Co je to evakuační zavazadlo, k čemu slouží a co obsahuje.

V bloku nouzové přežití a humanitární pomoc se řeší otázka, co tvoří systém nouzového přežití, co to humanitární pomoc je, kdo ji poskytuje a s úkoly a možnostmi Správy státních hmotných rezerv.

9.5 Výuka tématu protipovodňová ochrana

Téma protipovodňová ochrana [32] se zaměřuje nejprve na definici povodně a její druhy, jaká jsou protipovodňová opatření, co je záplavové území. Co má na starosti předpovědní povodňová služba a co hlásná povodňová služba a povodňová hlídka. Jaké máme v České republice povodňové orgány, stupně povodňové aktivity, co obsahují povodňové plány. Na konci se také lektoři věnují tomu, na co by se občané měli zaměřit po povodni.

Poslední téma je využití materiálů a pomůcek při výuce, tomuto tématu jsem se věnovala v kapitole 7.3.

10 SHRNUTÍ DOSAVADNÍ PŘIPRAVENOSTI PEDAGOGŮ

V této kapitole se zaměřím na shrnutí a zhodnocení dosavadní připravenosti pedagogických pracovníků.

První kroky k zařazení některých témat týkající se ochrany člověka za mimořádných událostí na základních a středních školách se odehrály v letech 1995-1997, kdy se uskutečnil experiment, který měl ověřit, zda by zařazení bylo možné. Na základě tohoto experimentu byl vydán pokyn MŠMT [13], který ukládal zařazení témat do výuky od 1.1.1999 a současně byla vydána metodická příručka pro učitele pro bližší informace jak by měla výuka vypadat. Výuka by měla tedy probíhat v rozsahu 6 vyučovacích hodin ročně a to v každém ročníku.

Při zařazování témat do výuky bylo také jasné, že bude potřeba připravit i pedagogy. Byly vydány další metodické pomůcky, materiály a příručky pro učitele. Velký podíl na tom má GŘ HZS ČR a vydavatelství ALBRA a FORTUNA. Některé materiály jsou i přístupné na webu.

Vzhledem k tomu, že materiály a pomůcky nezajistí dostatečně připravené pedagogy, je nutné zavést výuku ochrany člověka už na pedagogických vysokých školách a vzdělávat už budoucí učitele.

Prvním krokem pro zhodnocení celé situace byla sonda neboli „Pilotní studie přípravy budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí“ [8], která proběhla v roce 2007. Tato studie měl za úkol zmapovat stav přípravy budoucích učitelů na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Při stanovování hypotézy se vycházelo z toho, že současní vysokoškoláci na pedagogických fakultách už prošli výukou ochrany člověka za mimořádných událostí, která se vyučuje od roku 1999. Konečnou hypotézou byla celková informovanost studentů minimálně úroveň 60 %. Dotazníkem bylo osloveno na 240 studentů, z toho se 210 dotazníků navrátilo. Bohužel hypotéza se nepotvrdila. Otázkou tedy je, zda byla problematika ochrany člověka za mimořádných událostí zařazena do výuky. Většina studentů si své nedostatky uvědomuje a vyjádřili souhlas k zavedení odpovídajícího předmětu na školách.

V roce 2009 proběhla výzkumná sonda „Připravenost studentů středních škol v oblasti ochrany za mimořádných událostí“. Cílem této sondy bylo zjištění znalostí studentů na středních školách. Výzkumu se zúčastnilo 370 studentů z 10 gymnázií a 6 středních odborných škol. Opět se odhalily nedostatky jak v přípravě studentů, tak v podceňování přístupu ze strany škol, ale v porovnání se sondou v roce 2007 byla tato sonda v mnoha otázkách úspěšnější.

Na konci roku 2009 Ústav pro informace ve vzdělávání provedl čtvrtou vlnu Rychlých šetření. Bylo osloveno na 4000 základních a středních škol. Z toho dotazník vyplnilo a odeslalo 2725 škol. Ředitelé škol odpovídali na otázky týkající se výuky Ochrany člověka za mimořádných událostí. Z tohoto šetření vyplynulo, že oblast Ochrany člověka zařazuje do své výuky celkově více než polovina škol. Průprava v oblasti Ochrany člověka je jako nezbytná vnímána u ZŠ silněji oproti SŠ. Učitelé obecně využívají k přípravě na výuku nejčastěji odbornou literaturu, informace z médií a webové prezentace odpovědných institucí. Školy s celkově aktivnějším přístupem častěji využívají též informace přímo od pracovníků složek integrovaného záchranného systému a znalosti ze školení DVPP. Většina škol je přesvědčena, že výuka je dostatečná.

Jedním z posledních kroků je akreditace vzdělávacího programu „Ochrana obyvatelstva – výuka v podmínkách ZŠ a SŠ“, který je k dispozici jako seminář. Podrobnější informace jsou v kapitole 9.

Podle tohoto shrnutí je patrné, že problematice ochrany člověka se začala věnovat potřebná pozornost. Dosavadní proběhlé sondy však poukázaly na stále nedostatečnou připravenost studentů, ale i pedagogů.

11 JAK DÁL V PŘÍPRAVĚ PEDAGOGŮ – MOŽNÁ OPATŘENÍ

Příprava pedagogů k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí na základních a středních školách se v současné době uskutečňuje cestou středisek služeb školám, zařízení pro další vzdělávání pedagogů, Národního institutu pro další vzdělávání a jiných organizací, které k tomu mají akreditaci. Ve spolupráci s odbory školství se na vzdělávání pedagogů podílí i hasičské záchranné sbory krajů.

Komplexní řešení problematiky přípravy budoucích i stávajících pedagogů v oblasti ochrany obyvatelstva vyžaduje dlouhodobý projekt vzdělávání studentů na pedagogických fakultách a navazující celoživotní vzdělávání pedagogů.

Ze strany vysokých škol se jeví jako nejúčinnější urychleně začlenit do výuky nový předmět, který by komplexně seznamoval budoucí pedagogy s problematikou ochrany člověka za mimořádných událostí. Pokud nebude ze strany pedagogických fakult ochota začlenit do výuky předmět nový, je ještě přijatelným řešením, začlenit studijní moduly obsahující tuto problematiku do stávajících vzdělávacích programů.

Stále je však třeba pokračovat v dalším navazujícím vzdělávání dnes již vyučujících pedagogů. Jednou z cest je i využití zkušeností získaných HZS JMK a Střediska služeb škole Brno při výuce témat akreditovaného vzdělávacího programu „Ochrana obyvatelstva – výuka v podmínkách základních a středních škol“, včetně pro účastníky seminářů připravených studijních materiálů. Stejně tak je možno využít znalostí z výuky příslušníky HZS JMK připraveného a přednášeného předmětu „Zvládání přírodních a technologických katastrof v ČR“, který byl součástí vzdělávacího programu Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně v letním semestru roku 2009.

Možností, jak zlepšit připravenost pedagogů na výuku témat ochrany člověka za mimořádných událostí je samozřejmě více, včetně samostudia materiálů, které byly již v této práci zmíněny.

Je třeba se také zmínit o nutnosti přípravy pedagogických pracovníků předškolních zařízení. Jedním z cílů vzdělávání je přece i dosáhnout adekvátní reakce pedagoga (vychovatele) v případě vzniku mimořádné události a přijetí optimálních opatření k ochraně zdraví a životů svěřených žáků, tedy i dětí navštěvujících předškolní zařízení. Z toho vyplývá, že by si v rámci dalšího vzdělávání měli v této oblasti zlepšovat znalosti i tito pedagogové. S tím souvisí potřeba připravit vzdělávací program zaměřený na problematiku zabezpečení základních úkolů zabezpečení ochrany člověka za mimořádných událostí pro pedagogy (vychovatele) předškolních zařízení.

12 ZÁVĚR

Jak už jsem naznačila v úvodu, je v dnešní době planeta a její obyvatelstvo vystavováno celé řadě mimořádných událostí. Přibývá průmyslových havárií, živelních katastrof, válek vzniklých v důsledku sociálních, náboženských a etnických konfliktů, přibývá také teroristických útoků. Základní úkoly ochrany obyvatelstva zůstávají, přes překotný vývoj ve společnosti, stále stejné. Stále je prioritou ochrana člověka, jeho zdraví a majetku a minimalizace následků mimořádných událostí. K tomu je ale zapotřebí sebevzdělaný občan, který ví, jak se má při takových situacích zachovat. Tento občan je však výsledkem pouze soustavné přípravy člověka na chování za mimořádných událostí.

Kroky k všeobecnému zvýšení úrovně znalostí obyvatelstva jsou velice obtížné a zdoluhavé. K tomu aby fungoval systém přípravy občanů od školních let až po podzim života jsou zapotřebí vzdělání a erudovaní členové této společnosti – především pedagogové. Je důležité vzdělávat nejen děti na základních a středních školách včetně studentů vysokých škol s důrazem na budoucí pedagogy – studenty pedagogických fakult, ale i ostatní obyvatelstvo. Podle platné legislativy mají na starosti informovanost obyvatelstva z převážné části příslušníci HZS ČR. Důležitost zlepšování situace si uvědomují více nebo méně všechny složky, které mají vzdělávání ve své náplni. To dokazuje i vzájemná spolupráce HZS ČR a některých vysokých škol. Nyní je důležité, aby spolupráce i nadále pokračovala a vyvíjela se.

Ve své práci jsem se také měla zabývat přípravou pedagogických pracovníků předškolních zařízení, která je, jak jsem již zmínila, neméně potřebná. Tato příprava však vyžaduje připravit a vydat poněkud odlišnou metodiku i jiné výukové moduly. Vzhledem k tomu, že příprava studentů pedagogických fakult a pedagogů základních a středních škol je stále nedostatečná tak jsem se věnovala pouze této problematice.

13 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ŠILHÁNEK, Bohumil; DVOŘÁK, Josef. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. Vyd. 1. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. 176 s. ISBN 80-86640-12-4.
- [2] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna* [online]. c1995-2010 [cit. 2010-01-28]. NS RČS 1935-1938. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t1100_17.htm>.
- [3] KOVAŘÍK, Jaroslav; SMETANA, Marek. *Základy civilní ochrany* [online]. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta bezpečnostního inženýrství, 2006 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.fbi.vsb.cz/shared/uploadedfiles/fbi/zaklady-civilni-ochrany.pdf>>.
- [5] *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. 119 s. ISBN 80-86640-08-6.
- [6] *Pegas 5 : centrum celoživotního vzdělávání* [online]. 2005 [cit. 2010-03-28]. Další vzdělávání pedagogů. Dostupné z WWW: <<http://www.pegas5.cz/Dvpp.aspx>>.
- [7] *Nová koncepce ochrany obyvatelstva* [online]. 2008 [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.firebrno.cz/nova-koncepce-ochrany-obyvatelstva>>.
- [8] MARÁDOVÁ, Eva; HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Pilotní studie přípravy budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí – zpráva o realizaci vstupní etapy projektu „Ochrana za mimořádných událostí v učitelském vzdělávání*, Praha 2007
- [9] *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. c2010 [cit. 2010-03-29]. Ochrana obyvatelstva. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/pilotni-projekt-priprava-budoucich-ucitelu-v-oblasti-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti.aspx>>.
- [10] *Koncepce ochrany obyvatelstva Jihomoravského kraje* [online]. 2008 [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.firebrno.cz/koncepce-ochrany-obyvatelstva-jmk>>.
- [11] Česko. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 73, 3461- 3474. [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>. ISSN 1211-1244

- [12] Česko. Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 73, 3475-3487. [cit. 2010-03-28].
Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>. ISSN 1211-1244
- [13] Pokyn MŠMT č. j. 12 050/03-22 ze dne 4. března 2003 a Dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy č. j. 13 586/03-22
- [14] Usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 3. července 2007 č. 32 k Návrhu společného minima pro potřeby vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti
- [15] ŠIMAN, Jaromír. Příprava budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. *Časopis 112*. 2009, 11, s. 24-25. ISSN 1213-7057.
- [16] Osobní sdělení vedoucího práce. Bc. Antonín Kremlička
- [17] Česko. Zákon č. 563 ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, částka 190, 10333-10345. [cit. 2010-03-28].
Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2004/sb190-04.pdf>> ISSN 1211-1244
- [18] *Vyhláška č. 317/2005 Sbírka zákonů : Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2005 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2005/zakon_08.html#castka_111>
- [19] Závěrečná zpráva Ústavu pro informace ve vzdělávání - Rychlá šetření 4/2009
- [20] *Ústav pro informace ve vzdělávání* [online]. 2008 [cit. 2010-03-26]. O Ústavu pro informace ve vzdělávání. Dostupné z WWW: <<http://www.uiv.cz/clanek/1/10>>.
- [22] *Institut ochrany obyvatelstva* [online]. [cit. 2010-05-11].
Dostupné z WWW: <<http://www.ioolb.cz>>.
- [23] Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení, schválená usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 16. listopadu 2004 č. 14
- [24] Zpráva o zhodnocení průběhu plnění Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení a stanovení dalšího postupu
- [25] LINHART, Petr. *Některé otázky ochrany společnosti*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005. 95 s. ISBN 80-86640-43-4.

- [26] MARTÍNEK, Bohumír; LINHART, Petr., a kol. IOO Lázně Bohdaneč: *Ochrana obyvatelstva : Modul E- učební pomůcka pro vzdělávání v oblasti krizového řízení*, [online]. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2006 [cit. 2010-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/modul-e-ochrana-obyvatelstva-pdf.aspx>>.
- [27] *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2009 [cit. 2010-05-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-offline-verze.aspx>>.
- [28] *Sebeochrana obyvatelstva : Metodická pomůcka pro orgány státní správy, územní samosprávy, právnické osoby a podnikající fyzické osoby*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2001. 40 s. ISBN 80-86284-12-3.
- [29] Česko. Zákon č. 73 ze dne 27. června 1973 o branné výchově. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1973, částka 21, 221-225. [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1973/sb21-73.pdf>>. ISSN 1211-1244
- [30] *Národní institut pro další vzdělávání* [online]. c2006 [cit. 2010-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.nidv.cz>>.
- [31] STEJSKAL, Libor. Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a příprava na krizové situace: Současný stav a perspektivy. *Vojenské rozhledy* [online]. Listopad 2005, 4, [cit. 2010-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/_2005/rozhledy2005-4.pdf>. ISSN 1210-3292.
- [32] KREMLIČKA, Antonín; KUBEŠ, Zdeněk. Prezentace aplikace Microsoft PowerPoint, HZS.
- [33] *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [online]. c2001-2006 [cit. 2010-05-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.firebrno.cz>>.
- Česko. Zákon ze dne 28. června 2000 O Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 73, s. 3454-3460. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.
- Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. c2010 [cit. 2010-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.hzscr.cz>>.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. c2006 [cit. 2010-05-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz>>.

14 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CO	civilní ochrana
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní republika
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
EU	Evropská unie
HOPKS	Hospodářská opatření pro krizové stavy
HZS	hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS JmK	Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje
IOOLBR	Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč
IÚ	improvizovaný úkryt
IZS	Integrovaný záchranný systém
KŘ	krizové řízení
KS	krizový stav
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra
MV – GR HZS ČR	Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR
NATO	Severoatlantická aliance
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
OPSÚ	Operační příprava státního území
RŠ	Rychlá šetření
SŠ	Střední škola
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělání
USA	Spojené státy americké
VOŠ	Vyšší odborná škola
ZŠ	Základní škola

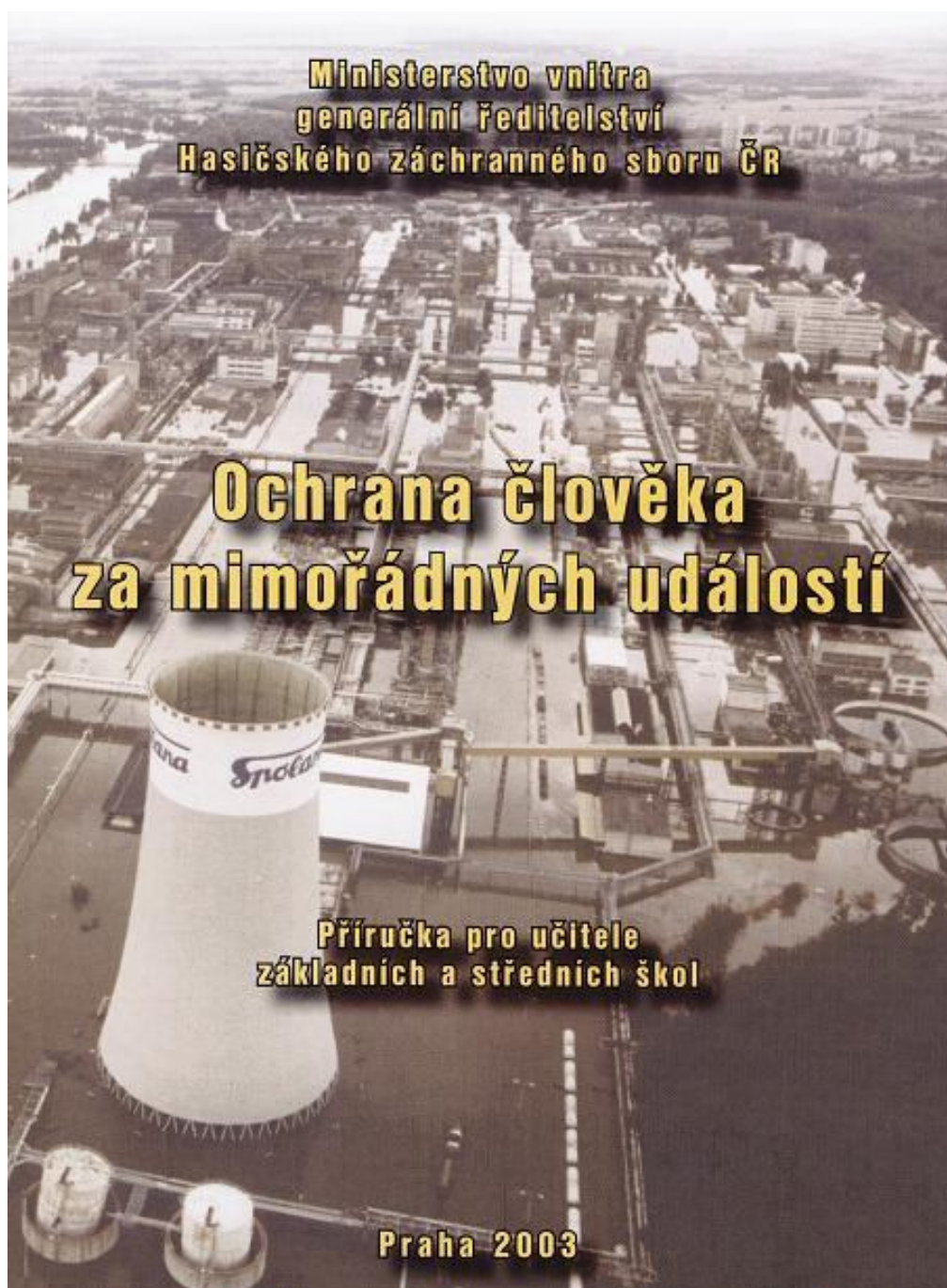
15 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Příručky pro učitele vydané MV-GŘ HZS ČR

Příloha 2: Příručky vydané nakladatelstvím Albra a Fortuna

Příloha 3: Přehled vysokých škol se vzdělávacími programy v oblasti bezpečnosti a ochrany obyvatelstva

Příručky pro učitele vydané MV-GŘ HZS ČR

Obr 1. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*

Ministerstvo vnitra
generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

Výchova dětí v oblasti požární ochrany

Příručka
pro učitele základních a speciálních škol

Bohdan Mikulka, Štěpán Mikulka, Mgr. Miroslav Piňos

Praha 2003

Obr 2. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany*

Obr 3. *Doprovodná videokazeta k příručce pro učitele základních a speciálních škol
Výchova dětí v oblasti požární ochrany pro 1. cyklus*

Obr 4. *Doprovodná videokazeta k příručce pro učitele základních a speciálních škol
Výchova dětí v oblasti požární ochrany pro 2. cyklus*

Ministerstvo vnitra
generální ředitelství
Hasičského záchranného sboru ČR

Výchova a prevence v oblasti požární ochrany

příručka pro učitele
středních škol

Praha 2005

Obr 5. *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany*

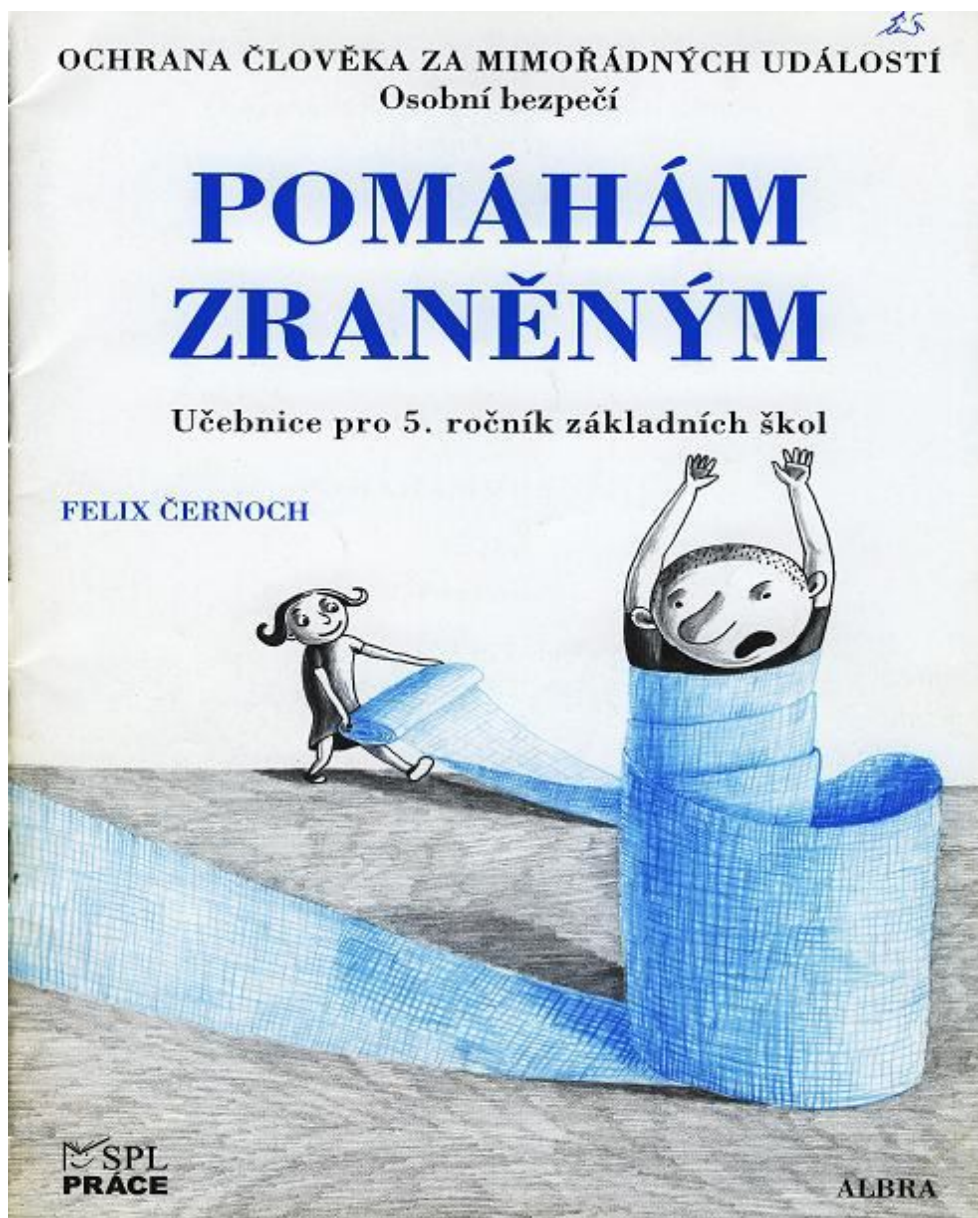

Obr 6. *Doprovodné DVD k příručce pro učitele středních škol*

Příloha č.2:

Příručky pro učitele vydané nakladatelstvími Albra a Fortuna

NAKLADATELSTVÍ ALBRA

Obr 7. *Ochrana člověka za mimořádných událostí; Osobní bezpečí; Pomáhám zraněným*

OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ
Osobní bezpečí

BEZPEČÍ A NEBEZPEČÍ

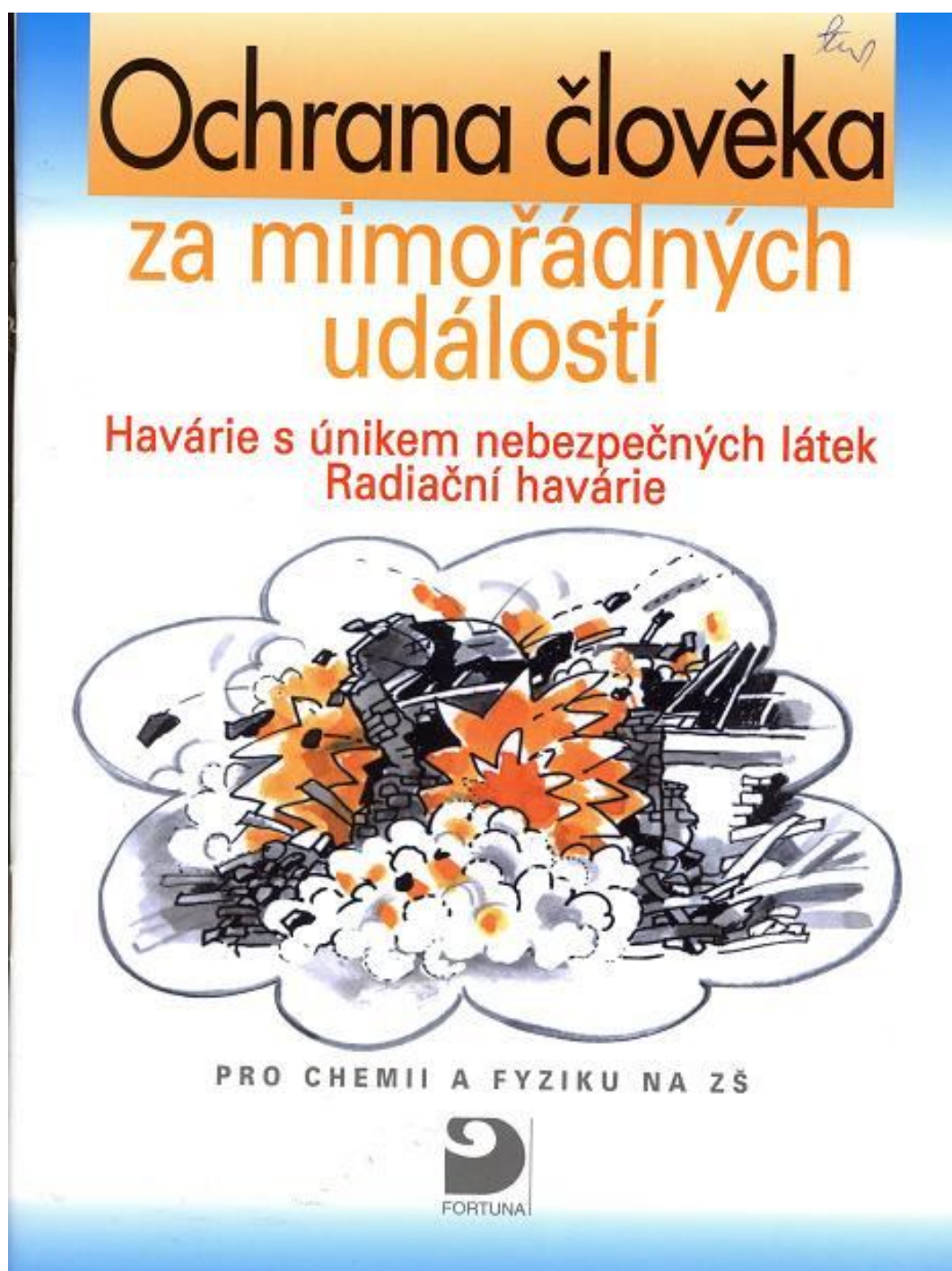
Učebnice pro 2. ročník základních škol

FELIX ČERNOCH

Obr 8. *Ochrana člověka za mimořádných událostí; Osobní bezpečí; Bezpečí a nebezpečí*

NAKLADATELSTVÍ FORTUNA

Obr 9. Ochrana člověka za mimořádných událostí; Havárie s únikem nebezpečných látek;
Radiální havárie

Ochrana člověka za mimořádných událostí

PRO STŘEDNÍ ŠKOLY

Obr.10 *Ochrana člověka za mimořádných událostí*

Přehled vysokých škol se vzdělávacími programy v oblasti bezpečnosti

Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava	Fakulta bezpečnostního inženýrství	Fire Protection and Industrial Safety (doktorský, kombinovaná) Fire Protection and Industrial Safety (doktorský, prezenční) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (navazující magisterský, kombinovaná) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (magisterský, prezenční) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (magisterský, kombinovaná) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (bakalářský, prezenční) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (bakalářský, kombinovaná) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (navazující magisterský, prezenční) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (navazující magisterský, kombinovaná) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (doktorský, prezenční) Požární ochrana a průmyslová bezpečnost (doktorský, kombinovaná)	Web: www.vsb.cz Adresa: Lumírova 13 700 30 Ostrava - Výškovice
Vysoké učení technické v Brně	Fakulta chemická	Obor krizové řízení a ochrana obyvatelstva	Web: www.fch.vutbr.cz Adresa: Purkyňova 118 602 00 Brno
Slezská Univerzita v Opavě	Matematický ústav v Opavě	Aplikovaná matematika pro řešení krizových situací	Matematický ústav v Opavě Slezská Univerzita v Opavě Na Rybníčku 1 746 01 Opava Česká republika

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	Zdravotně sociální fakulta	Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE, Aplikovaná radiobiologie a toxikologie; Krizová radiobiologie a toxikologie, Ochrana obyvatelstva–Civilní nouzová připravenost	Web: www.zsf.jcu.cz Adresa: Jirovcova 24/1347
Policejní akademie ČR	Fakulta bezpečnostního managementu	Veřejná správa	Web: www.polac.cz Adresa: Lhotecká 559/7, P.O.BOX 54; 143 01 Praha 4
Univerzita obrany	Fakulta ekonomiky a managementu	Katedra ochrany obyvatelstva	Web: fem.unob.cz Adresa: Kounicova 44 612 00 Brno
Soukromá vysoká škola ekonomických studií		Bezpečnostní management	Web: www.svses.cz Adresa: Lindnerova 575/1 180 00 Praha 8 - Libeň

Vysoká škola evropských a regionálních studií		Bezpečnostně právní činnost, studijní obor Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě	Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. Žižkova 4/6 České Budějovice 370 01 tel.: 386 116 811
Univerzita Palackého v Olomouci	Fakulta tělesné kultury	Tělesná výchova a sport - obor ochrana obyvatelstva	Web: www.upol.cz/fakulty/ftk Adresa: Tř. Míru 115 771 11 Olomouc
České vysoké učení technické v Praze	Fakulta stavební	Bezpečnostní a rizikové inženýrství	Web: http://www.fsv.cvut.cz/ Adresa: Fakulta stavební ČVUT v Praze Tháškova 7/2077 166 29 Praha 6